

Penziono pravo - sudska praksa Bosne i Hercegovine 2/2
PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU VANBRAČNOG DRUGA
Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju

član 60

Iako Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju nije propisano pravo na porodičnu penziju vanbračnog druga, kada je nesporno utvrđeno da je između tužiteljice i umrlog korisnika penzije postojala zajednica koja ispunjava uslove da se smatra vanbračnom zajednicom u smislu relevantnih odredaba Porodičnog zakona FBiH koje izjednačavaju vanbračnu i bračnu zajednicu, tužiteljica ima pravo na porodičnu penziju vanbračnog druga jer ona ne može snositi štetne posljedice toga što relevantni zakoni nisu harmonizirani kako bi se provelo dosljedno opredjeljenje zakonodavca da se otkloni diskriminacija u tretmanu vanbračnih i bračnih partnera i u odnosu ostvarivanja prava na porodičnu penziju.

Obrazloženje:

"Iz stanja upravnog spisa i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud poprimio utvrđenim da je tužiteljica dana 28. 6. 2016. godine podnijela zahtjev za priznavanje prava na porodičnu penziju iza umrlog vanbračnoga druga A. N. sa kojim je živjela u vanbračnoj zajednici; da je u ponovnom postupku, u izvršenju prethodnog rješenja tuženog broj:... od 16. 1. 2017. godine, utvrđeno da je osiguranik - vanbračni drug imenovane A. N. rođen 01.11. 1967. godine, a da je umro dana 30.10.2015. godine, kao i da je imenovana rođena 11.9.1966. godine, te da je sa umrlim osiguranikom A. N. u periodu od 2005. do 30. 10.2015. godine, živjela u vanbračnoj zajednici, koja je prestala smrću A. N. dana 30. 10. 2015. godine, što je utvrđeno presudom Općinskog suda u V. broj... od 12. 5. 2016. godine; da je prvostepenim rješenjem od 25. 4. 2017. godine odbijen njen zahtjev, što je tuženi, kao drugostepeni organ, rješavajući po tužiteljičinoj žalbi podnesenoj protiv navedenog rješenja prvostepenog organa, cijenio pravilnim i žalbu odbio. Postupajući po tužiteljičinoj tužbi, kojom je pokrenut upravni spor protiv navedenog rješenja tuženog organa, prvostepeni sud je tužbu odbio primjenom odredbe člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, kojom je propisano da porodičnu penziju mogu ostvariti Članovi porodice, bračni drug, djeca rođena u braku, van braka, usvojena pastorčad koju je osiguranik izdržavao, unučad i druga djeca bez roditelja koju je osiguranik izdržavao do svoje smrti, kao i da porodičnu penziju može ostvariti bračni drug iz razvedenog braka, ako mu je sudsom odlukom utvrđeno pravo na izdržavanje.

Međutim, ovakav pravni stav upravnih organa i prvostepenog suda se ne može prihvatiti kao pravilan iz slijedećih razloga:

Naime, iako odredbom člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/98,49/00, 32/01, 73/05, 59/06,4/09 i 55/12) nije propisano pravo na porodičnu penziju vanbračnog druga, u predmetnom slučaju moraju se uzeti u obzir i odredbe Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 35/05,41/05 i 31/14), koji u članovima 2. i 3. poistovjećuje bračnu sa vanbračnom zajednicom jer se smatra da je vanbračna zajednica, zajednica života žene i muškarca koji nisu u braku ili vanbračnoj zajednici sa drugom osobom i koja traje najmanje tri godine ili kraće ako je u njoj rođeno dijete, a izjednačen tretman bračne i vanbračne zajednice, odnosno bračnih i vanbračnih partnera razrađen je (u pogledu izdržavanja i imovine) i u odredbama člana 213., 224., 230. i 263. istog Zakona.

Obzirom na izjednačavanje vanbračne zajednice sa bračnom zajednicom prema odredbama Porodičnog zakona, prava vanbračnih partnera bila su predmet razmatranja Ustavnog suda BiH u većem broju odluka tog suda, koje su se odnosile kako ne nasljedna prava vanbračnih partnera, tako i na pravo na porodičnu penziju, pa je taj sud još u Odluci broj AP-4207/13 od

30.9.2016. godine zaključio da su sudovi primjenom Zakona (u toj Odluci radilo se o Zakonu o nasljeđivanju iz 1980. godine), bez uvažavanja opredjeljenja iz Porodičnog zakona FBiH iz 2005. godine o dosljednom izjednačavanju vanbračne zajednice koja traje više od tri godine sa bračnom zajednicom u svim pravima i obavezama, uključujući i imovinska prava i odbijanjem apelantovog zahtjeva, prekršili zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi sa pravom na imovinu iz člana II/Z.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U toj Odluci, ukazujući na razvoj društvenih odnosa općenito, pa tako i porodice i porodičnih veza, te na diskriminirajući tretman vanbračnih partnera. Ustavni sud BiH ukazao je na potrebu da se ta diskriminacija novim propisima otkloni, naglašavajući da nije relevantno ocijeniti da li je ili ne jedan zakon u odnosu na drugi lex specialis, te naglašavajući da se prema članu II/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija primjenjuje direktno i ima prioritet nad svim drugim zakonima, a što, između ostalog, znači i da se zakoni koji nisu usaglašeni sa Evropskom konvencijom moraju primijeniti na način na koji se neće kršiti prava iz Evropske konvencije.

Isti stav zauzeo je Ustavni sud BiH i u Odluci broj AP-4077/16 od 11.10.2018. godine donesenoj u situaciji koja je identična situaciji iz predmetnog upravnog spora i upravnog postupka u kome su doneseni pobijana presuda i odbijajuća rješenja upravnih organa po pitanju tužiteljičinog prava na porodičnu penziju iza vanbračnog druga. U toj Odluci Ustavni sud je istakao da je u konkretnom slučaju u vrijeme donošenja osporenih odluka na snazi bio Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1998. godine koji ni svojim naknadnim izmjenama nigdje ne spominje, niti daje prava vanbračnim partnerima, pa u situaciji kada je nesumnjivo da je vanbračna zajednica apelantice i njenog umrlog vanbračnog druga, kao nosioca osiguranja, započela i trajala u vrijeme kada je na snazi bio Porodični zakon FBiH iz 2005. godine, koji je i dosljedno izjednačio bračnu i vanbračnu zajednicu u pravima i obavezama, kao i da je ta zajednica trajala sve do smrti tužiteljičinog vanbračnog partnera, Ustavni sud, uvažavajući principe iz navedene Odluke broj AP 4207/13, smatra da Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1998. godine nije primijenjen uz dosljedno poštivanje "opredjeljenja iz porodičnog prava o jednakom tretmanu bračne i vanbračne zajednice", te da apelantica ne može snositi štetne posljedice toga što relevantni zakoni nisu ranije harmonizirani kako bi se provelo dosljedno opredjeljenje zakonodavca da se otkloni diskriminacija u tretmanu vanbračnih i bračnih partnera i u odnosu na ostvarivanje prava na porodičnu penziju, te da takva primjena Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz 1998. godine na način kako su to uradili redovni sud i organi uprave u osporenim odlukama nema razumno i objektivno opravdanje, a da je zbog toga apelantica na diskriminirajući način lišena mogućnosti sticanja prava na porodičnu penziju.

Ustavni sud se pitanjima izjednačenosti vanbračne zajednice sa bračnom zajednicom bavio i u odlukama broj AP-2860/09 od 10. 10. 2012. godine i broj AP-2900/09 od 13. 6. 2012. godine, razmatrajući naprijed navedene odredbe Porodičnog zakona FBiH, cijeneći da taj Zakona nije napravio nikakvu distinkciju između bračne i vanbračne porodične zajednice u pogledu pravnog odnosa, a ova je pitanja u navedenim odlukama razmatrao u vezi sa pravima apelantica iz tih predmeta na utvrđenje postojanja vanbračne zajednice kao pravnog odnosa, radi ostvarenja prava na porodičnu penziju, pa je, suprotno stavu prvostepenog suda, tužiteljica pravilno dovela u vezu stavove Ustavnog suda iz navedenih odluka sa konkretnim predmetom.

Kako iz podataka spisa predmeta nesporno proizilazi da je postojala vanbračna zajednica između tužiteljice i umrlog A. N., te da je ispunila uslove da se smatra vanbračnom zajednicom u smislu relevantnih odredaba Porodičnog zakona, što je i utvrđeno pravosnažnom presudom Općinskog suda u Visokom, to shodno iznesenom stavu Ustavnog

suda BiH tužiteljica ne može snositi štetne posljedice toga što relevantni zakoni nisu harmonizirani kako bi se provelo dosljedno opredjeljenje zakonodavca da se otkloni diskriminacija u tretmanu vanbračnih i bračnih partnera i u odnosu ostvarivanja prava na porodičnu penziju.

Budući su odluke Ustavnog suda BiH obavezujuće za sve organe vlasti i za sva fizička i pravna lica, to se pobijana rješenja tuženog i prvostepenog organa, a time i presuda prvostepenog suda pokazuju nepravilnim i nezakonitim.

Zbog svega navedenog je ovaj Sud, na osnovu člana 46. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio i pobijanu presudu preinačio tako što je tužbu uvažio, osporeno i prvostepeno rješenje poništio, te predmet vratio prvostepenom organu na ponovni postupale, u kome će prvostepeni organ vodeći računa o razlozima ove presude donijeti novo rješenje."

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, 04 0 U 009372 17 Uvp od 5.3.2020. godine)

<----->

Članovi 107. stav 2. i 114. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
KORISNIKU PENZIJE DRŽAVLJANINU FEDERACIJE KOJI JE ZASNOVAO RADNI ODNOS U
INOSTRANSTVU I KOJI JE PENZIJU OSTVARIO PRIJE NAVRŠENJA 40 GODINA PENZIJSKOG
STAŽA, ODNOSNO 65. GODINA ŽIVOTA NE PRIPADA PRAVO NA ISPLATU PENZIJE U
INOSTRANSTVO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-2498/03 od 17.12.2008. g.)

<----->

Članovi 73., 74., 75. i 98. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
U POSTUPKU OCJENJIVANJA RADNE SPOSOBNOSTI U PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU
NOSILAC OSIGURANJA NE MOŽE DONIJETI RJEŠENJE KOJIM SE OSIGURANIKU, KOJI JE U
RADNOM ODNOSU, SAMO UTVRĐUJE ČINJENICA POSTOJANJA PROMIJENJENA RADNA
SPOSOBNOST, A DA SE TIM RJEŠENJEM NE ODLUČI O PRAVIMA KOJA MU PO TOM OSNOVU
PRIPADAJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-2064/03 od 29.9.2008. g.)

<----->

Članovi 60. i 156. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
RODITELJU IZA UMRLOG DJETETA NE PRIPADA PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU, JER NE SPADA
U KRUG ONIH LICA KOJE PO ZAKONU IZA UMRLOG OSIGURANIKA MOGU OSTVARIVATI PRAVA
NA PORODIČNU PENZIJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-2664/02 od 17.1.2008. g.)

<----->

Članovi 48. i 221. Zakona o upravnom postupku
Članovi 28. stav 2., 73., 75., 79. i 99. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
U POSTUPKU OCJENJIVANJA RADNE SPOSOBNOSTI ZAPOSLENIKA POSLODAVAC JE AKTIVNO
LEGITIMISAN DA IZJAVLJUJE ŽALBU PROTIV PRVOSTEPENOG RJEŠENJA, KOJIM JE ZAPOSLENIKU
PRIZNATO PRAVO NA RASPOREĐIVANJE NA DRUGOM ODGOVARAJUĆEM POSLU (II
KATEGORIJA INVALIDNOSTI), KAO I DA POKREĆE UPRAVNI SPOR.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-3809/01 od 7.3.2007. g.)

<----->

Član 56. (noveliranog zakona) i član 100. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

NOSILAC OSIGURANJA NIJE OVLAŠTEN DA PRAVOSNAŽNO RJEŠENJE, KOJIM JE OSIGURANIKU PRIZNATO PRAVO NA INVALIDSKU PENZIJU, MIJENJA NA NJEGOVU ŠTETU, VEĆ SAMO U SLUČAJU AKO JE TIM RJEŠENJEM POVRIJEĐEN ZAKON NA ŠTETU OSIGURANIKA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-470/03 od 5.4.2007. g.)

<----->

Članovi 142. do 146. Zakona o upravnom postupku

Član 72.a. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

NE MOŽE SE U UPRAVNOM POSTUPKU PREKINUTI POSTUPAK PO ZAHTJEVU STRANKE RADI OSTVARIVANJA ODREĐENIH PRAVA IZ RAZLOGA ŠTO NIJE DONESEN ODGOVARAJUĆI ZAKON KOJIM ĆE SE POBLIŽE UREDITI USLOVI I NAČIN OSTVARIVANJA TIH PRAVA, JER SE NE RADI O TAKVOM PRETHODNOM PITANJU PO KOJEM MOŽE ODLUČITI ORGAN KOJI VODI POSTUPAK ILI NEKI DRUGI ORGAN NA KOJI SE UPUĆUJE STRANKA DONOŠENJEM ZAKLJUČKA O PREKIDU POSTUPKA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-2288/02 od 16.5.2007. g.)

<----->

Članovi 3., 4. i 146. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

OSTVARENO PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU KOD NOSIOCA OSIGURANJA U JEDNOM ENTITETU NE MOŽE SE PONOVO OSTVARIVATI KOD NOSIOCA OSIGURANJA U DRUGOM ENTITETU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-1400/00 od 02.11.2005. g.)

<----->

Članovi 104. stav 1. i 107. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

DRŽAVLJANINU FEDERACIJE BIH KOJI ŽIVI U INOSTRANSTVU I KOJEM JE ODOBRENA ISPLATA OSTVARENE STAROSNE PENZIJE, PRAVO NA ISPLATU PENZIJE TEČE OD DANA PODNOŠENJA ZAHTJEVA ZA ISPLATU PENZIJE U INOSTRANSTVU I ŠEST MJESECI UNAZAD, A NE OD DANA KADA JE OSTVARIO PRAVO NA TU PENZIJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj U-14/01 od 25.01.2006. g.)

<----->

Članovi 104. stav 2. i 106. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

ROK ZASTARE ZA ISPLATU OSTVARENE A NEISPLAĆENE PENZIJE ZA ODREĐENE MJESECE TEČE OD DANA KADA TE PENZIJE DOSPIJEVAJU ZA ISPLATU POD USLOVOM DA SU TOGA DANA I STVARNO ISPLAĆENE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-1875/00 od 01.09.2005.g.)

<----->

Članovi 7. 8 i 9. Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u provedbi penzijskog i invalidskog osiguranja

U POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA NA SRAZMJERNI DIO PENZIJE I NADALJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM O MEĐUSOBNIM PRAVIMA I OBAVEZAMA U SPROVOĐENJU PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-1683/03 od 04.11.2004.g.)

<----->

Član 115. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika

Član 156. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

PRVOSTEPENA I DRUGOSTEPENA VOJNOLJEKARSKA KOMISIJA SU NADLEŽNE DA DAJU NALAZ, OCJENU I MIŠLJENJE O ZDRAVSTVENOJ SPOSOBNOSTI VOJNOG OSIGURANIKA RADI OSTVARIVANJA PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj U-1720/03 od 22.06.2005.g.)

<----->

Članovi 11. stav 1. tačka 1. i 2. i 114. stav 1. i 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

KORISNICIMA PENZIJE KOJU SU PENZIJU OSTVARILI PRIJE NAVRŠENIH 40 GODINA PENZIJSKOG STAŽA, ODNOSNO 65 GODINA ŽIVOTA I KORISNICIMA INVALIDSKE PENZIJE KOJI ZASNUJU RADNI ODNOS ILI ZAPOČNU DA OBAVLJAJU PRIVREMENU, USLUŽNU ILI PROFESIONALNU DJELATNOST, PENZIJA SE NE ISPLAĆUJE ZA TO VRIJEME DO ISPUNJENJA JEDNOG OD NAVEDENIH USLOVA, BEZ OBZIRA PO KOJIM PROPISIMA JE PENZIJA OSTVARENA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-2230/99 od 3.6.2004.g.)

<----->

Članovi 60., 65. i 66. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

KADA JE SUPRUGA OSIGURANIKA BILA JEDINI KORISNIK PORODIČNE PENZIJE, NAKON NJENE SMRTI KĆERKA KOJA JE POSTALA NESPOSOBNA ZA SAMOSTALAN ŽIVOT I RAD NE MOŽE OSTVARITI PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU, JER SE OVO PRAVO STIČE ISKLJUČIVO PO OSNOVU SMRTI OSIGURANIKA ALI NE I PO SMRTI KORISNIKA PORODIČNE PENZIJE.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-2383/99 od 7.7.2004.g.)

<----->

Član 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

POSILIJE SMRTI BRATA, KOJI JE BIO UŽIVALAC STAROSNE PENZIJE, NJEGOVA SESTRA KOJA JE ŽIVJELA SA NJIM U ZAJEDNIČKOM DOMAĆINSTVU I KOJU JE ON IZDRŽAVAO NE MOŽE OSTVARITI PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-359/00 od 4.11.2004.g.)

<----->

Član 219. stav 2. Zakona o odbrani Federacije Bosne i Hercegovine

Članovi 1. i 2. Uputstva o kriterijima za bliže određivanje vremena koje se računa u penzijski staž kao poseban staž u jednostrukom trajanju

PRAVO NA POSEBAN STAŽ U JEDNOSTRUKOM TRAJANJU ZA VRIJEME RATNOG STANJA, KOJI SE RAČUNA U PENZIJSKI STAŽ, IMAJU PRIPADNICI CIVILNE ZAŠTITE KAO I OBVEZNICI RADNE OBAVEZE RASPOREĐENI U JEDINICAMA RADNE OBAVEZE ZA VRIJEME KOJE SU PROVELI U CIVILNOJ ZAŠTITI, ODNOSNO NA IZVRŠAVANJU RADNE OBAVEZE AKO SU BILI NEZAPOSLENI.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-1429/00 od 1.7.2004.g.)

<----->

Član 107. stav 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

PRAVO NA ISPLATU INVALIDSKE PENZIJE U INOSTRANSTVO PRIPADA SAMO KORISNIKU PENZIJE KOJI JE DRŽAVLJANIN FEDERACIJE, KADA TAKVA OBAVEZA POSTOJI PO MEĐUNARODNOM UGOVORU ILI AKO NOSILAC OSIGURANJA ODOBRI TAKVU ISPLATU U SLUČAJU NEPOSTOJANJA OBAVEZE ISPLATE PO NAVEDENOM UGOVORU.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-247/01 od 13.11.2003.g.)

<----->

Član 13. i 14. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika

Član 63. Zakona o službi u Armiji RBiH

Član 142. Zakona o upravnom postupku

U POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA NA STAROSNU PENZIJU, PO PROPISIMA VOJNIH OSIGURANIKA, NE MOŽE SE ZAKLJUČKOM PRVOSTEPENOG ORGANA PREKIDATI POSTUPAK RADI UTVRĐIVANJA STATUSA VOJNOG OSIGURANIKA, OD STRANE VOJNOG ORGANA, KAO PRETHODNO PITANJE.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: U-737/02 od 8.1.2004.g.)

<----->

Članovi 241. stav 2. i 260. stav 2. Zakona o upravnom postupku

U POSTUPKU PO ŽALBI RADI OSTVRIVANJA PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA, DRUGOSTEPENI ORGAN JE OVLAŠTEN DA IZMJENI PRVOSTEPENO RJEŠENJE NA ŠTETU ŽALITELJA POD ODREĐENIM USLOVIMA PROPISANIM ZAKONOM.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj U-1487/00 od 04.08.2005.g.)

<----->

PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU

Član 108 do 126 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 32/00, 40/00, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 20/07 i 113/07)

Poslije smrti osiguranika ili korisnika starosne ili invalidske penzije udova (tužiteljica) ima pravo na porodičnu penziju pod uslovom da je postojala bračna zajednica između tužiteljice i pokojnog T.N. uz ispunjavanje drugih zakonom propisanih uslova.

Iz obrazloženja:

Osporenim aktom odbijena je žalba tužiteljice izjavljena protiv rješenja Fonda PIO, Filijala Banjaluka broj gornji od 11.11.2008. godine, a kojim je odbijen zahtjev tužiteljice za ostvarivanje prava na porodičnu penziju iza smrti T. N. kao neosnovan.

Tužiteljica u tužbi ističe da je živjela u zajednici sa T.N. sve do njegove smrti do 11.02.1994. godine a što mogu potvrditi i svjedoci P.V, D.M i P.B. U toj zajednici tužiteljica je sa pokojnim T.N. stekla dijete sina Milenka rođenog 23.09.1991. godine koji je primao porodičnu penziju iza oca sve do septembra 2008. godine kada je napustio školu i izgubio pravo na porodičnu penziju. Nakon toga tužiteljica je podnijela zahtjev da joj se kao vanbračnoj supruzi prizna pravo na porodičnu penziju ali je prvostepeni organ tuženog odbio njen zahtjev. Pravni osnov za ostvarivanje ovog prava tužiteljica nalazi u članu 12 stav 1 Porodičnog zakona Republike Srpske. Napominje da je u toj zajednici izgradila porodičnu kuću koja je istina nedovršena, te da je sa T.N zaključila ugovor o doživotnom izdržavanju 21.06.1991. godine pa pošto je vanbračna zajednica po Porodičnom zakonu izjednačena sa bračnom smatra da joj je tuženi organ trebao priznati pravo na porodičnu penziju.

Sud je odbio tužbu tužiteljice kao neosnovanu nalazeći da je osporeni akt zakonit.

Za konkretni slučaj relevantne su odredbe člana 108 do 126 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 32/00, 40/00, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03, 67/05, 20/07 i 113/07 - u daljem tekstu: Zakon o PIO, a kojim odredbama

korespondiraju odredbe člana 138 do 157 Zakona o PIO - Prečišćeni tekst). Na osnovu člana 108 Zakona o PIO, odnosno člana 138 Zakona o PIO-Prečišćeni tekst u slučaju smrti osiguranika ili korisnika starosne i invalidske penzije pravo na porodičnu penziju pod uslovima utvrđenim ovim zakonom, između ostalih, stiču udovica odnosno udovac. Prema tome, uslov da bi tužiteljica kao udovica iza pokojnog T.N. ostvarila pravo na porodičnu penziju u smislu citiranih odredbi Zakona o PIO jeste da je postojala bračna zajednica između tužiteljice i pokojnog T.N. uz ispunjavanje drugih zakonom propisanih uslova. Kako tužiteljica nesporno nije bila u bračnoj zajednici sa pokojnim T.N. već je živjela u vanbračnoj zajednici koja zajednica u smislu ostvarivanja prava iz PIO nije izjednačena sa bračnom zajednicom to je prvostepeni organ tuženog pravilno postupio kada je zahtjev imenovane odbio, a i tuženi organ kada je žalbu tužiteljice odbio kao neosnovanu. Pozivanje tužiteljice na član 12 stav 1 Porodičnog zakona Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 54/02) nije relevantno jer tom odredbom se vanbračni supružnik izjednačava sa bračnim u pogledu ostvarivanja imovinskih prava iz tog zakona dok Zakon o PIO uređuje ostvarivanje prava na porodičnu penziju iza smrti korisnika penzije. Pojam udovac ili udovica u značenju kako je regulisao Zakon o PIO pretpostavlja postojanje bračne zajednice do momenta smrti jednog od supružnika.

Kako tužiteljica nije dokazala da je bila u bračnoj zajednici sa T.N., korisnikom invalidske penzije, iz čijeg prava izvodi svoje pravo na porodičnu penziju to je sud tužbu odbio kao nesnovanu pozivom na član 31 stav 1 i 2 Zakona o upravnim sporovima.

(Okružni sud u Banjoj Luci, broj 11 0 U 001 664 09 U od 10.9.2009)

<----->

P R E S U D A

Zahtjev se odbija kao neosnovan.

Obrazloženje:

Pobijanom presudom odbijena je tužba protiv rješenja tuženog označenog u uvodnom dijelu ove presude kojim je odbijena žalba tužioca izjavljena protiv rješenja Filijale tuženog u I.S. broj 1077198587 od 22.07.2010. godine. Navedenim prvostepenim rješenjem odbijen je zahtjev tužioca za ostvarivanje prava na srazmjerni dio starosne penzije, uz obrazloženje da ne ispunjava uslove za starosnu penziju jer da je na dan podnošenja zahtjeva imao navršenih 58 godina života i 33 godine, 8 mjeseci i 7 dana staža osiguranja, s tim da mu poseban staž u dvostrukom trajanju ostvaren u Federaciji BiH u periodu od 08.04.1992. do 22.12.1995. godine nije uračunat u penzijski staž s obzirom da je to u suprotnosti sa odredbom člana 75. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju – prečišćen tekst ("Sl. glasnik RS" broj 106/05, 20/07, 33/08 i 1/09 u daljem tekstu: Zakon).

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude (u daljem tekstu: zahtjev), tužilac osporava njenu zakonitost zbog povrede Zakona. Navodi da je stav suda izražen u pobijanoj presudi u suprotnosti sa pravnim stavom istog suda izraženom u presudi broj 14 0 U 000524 10 U od 30.03.2010. godine, pa da su pogrešno primijenjene odredbe člana 6. i 7. Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja („Sl. glasnik RS“ broj 15/00 u dalje tekstu: Sporazum), jer da je primjena tog sporazuma obavezna za tuženi organ.

Tuženi je i predložio da se zahtjev odbije, jer da osporenim aktom nisu povrijeđene odredbe Zakona niti pravila postupka po zahtjevu tužioca za ostvarivanje prava na srazmjerni dio penzije.

Razmotrivši zahtjev, pobijanu presudu, odgovor na zahtjev, te ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu odredbe člana 39. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik RS" broj 109/05 i 63/11 u daljem tekstu: ZUS), ovaj sud je odlučio kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Kako iz podataka u spisima predmeta proizlazi, a što tužilac ne osporava, da je na dan podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na srazmjerni dio penzije imao navršenih 58 godina života i 41 godinu 1 mjesec i 5 dana penzijskog staža, od kojeg 33 godine staža osiguranja ostvarenog u RS i FBiH, odnosno u bivšoj BiH, i poseban staž u dvostrukom trajanju ostvaren u FBiH u periodu od 08.04.1992. do 22.12.1995. godine što u dvostrukom trajanju iznosi 7 godina, 4 mjeseca i 28 dana.

Prema odredbi člana 75. stav 4. Zakona osiguranik, kojem je utvrđen poseban staž u dvostrukom u smislu člana 42. Zakona, ostvariće pravo na starosnu penziju kad navrši 40 godina penzijskog staža bez obzira na godine života.

Odredbama člana 6. i 7. Sporazuma, penzijski staž navršen do 30. aprila 1992. godine kod bivšeg F., kao i staž osiguranja navršen poslije 30. aprila 1992. godine kod jednog nosioca osiguranja, nosilac osiguranja kod kojeg je penzijski staž navršen poslije 30. aprila 1992. godine uzima u obzir za ispunjenje uslova za priznavanje prava i za određivanje visine penzije. U slučaju kad je osiguranik poslije 30. aprila 1992. godine penzijski staž navršio kod više nosilaca osiguranja, svaki nosilac osiguranja kod kojeg je penzijski staž navršen poslije 30. aprila 1992. godine određuje penziju po propisima koje primjenjuje, uz primjenu člana 5. i 6. ovog Sporazuma, a nakon toga određuje dio penzije koji pada na njegov teret.

Iz navedenih odredaba proizlazi da je tuženi organ pravilno odbio zahtjev tužioca za srazmjerni dio penzije jer po propisima koje primjenjuje (odredbe člana 75. stav 1. i 4. u vezi sa članom 42. Zakona), tužilac nije ostvario uslove za starosnu penziju, s obzirom da se poseban staž ostvaren u FBiH ne može uračunati u penzijski staž prema propisima koje primjenjuje RS, odnosno naprijed navedenim odredbama Zakona, u vezi sa odredbama člana 6. i 7. Sporazuma. Otuda stav tuženog organa u osporenom aktu koji je kao pravilan prihvatio sud u pobijanoj presudi nije u suprotnosti sa odredbama člana 5. i 6. Sporazuma, s obzirom da je povodom zahtjeva tužioca za ostvarivanje prava na srazmjerni dio penzije odlučeno na osnovu propisa koje primjenjuje RS i to odredbe člana 75. stav 4. Zakona, a prema kojem se poseban staž koji nije ostvaren u smislu odredbe člana 42. Zakona ne može računati u penzijski staž. Drugačiji pravni stav istog suda izražen u presudi od 30.03.2010. godine u istoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, ne može stoga uticati na drugačije rješenje ove upravne stvari jer bi to bilo u suprotnosti sa sadržajem odredaba člana 5. i 6. Sporazuma koji upućuju na primjenu propisa koji se primjenjuju u RS.

Iz iznijetih razloga, po ocjeni ovog suda, u pobijanoj presudi nisu ostvareni razlozi predviđeni odredbama člana 35. stav. 2. ZUS, pa se zahtjev tužioca za njeno vanredno preispitivanje odbija kao neosnovan na osnovu odredaba člana 40. stav 1. i 2. tog zakona, jer nisu ostvareni uslovi predviđeni odredbama člana 10. ZUS za poništenje osporenog akta.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 14 0 U 001077 12 Uvp od 06.02.2013.g.)

<----->

P R E S U D A

Zahtjev se odbija kao neosnovan.

O b r a z l o ž e n j e

Pobijanom presudom odbijena je tužba izjavljena protiv akta tuženog broj 1097441283 od 27.09.2010. godine, kojim je odbijena žalba tužioca izjavljena protiv rješenja Filijale tuženog u I.S. od 25.02.2010. godine, a kojim je tužiocu ponovo određena srazmjerna invalidska penzija počev od 01.02.2010. godine u iznosu od 381,06 KM mjesečno.

U obrazloženju te presude se navodi da je tužiocu pravilno određena invalidska penzija saglasno odredbi člana 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS“ broj 118/09 – u daljem tekstu: ZPIO), s obzirom da je njegovim članom 2. odredba člana 89. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju – prečišćen tekst, („Službeni glasnik RS“ broj 106/05, 20/07, 33/08, 1/09, 23/09, 71/09, 106/09 i 118/09 u daljem tekstu: Zakon), brisana, pa da se penzije za borce I kategorije stupanjem na snagu ZPIO više ne određuje u smislu tog člana.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude (u daljem tekstu: zahtjev), tužilac osporava njenu zakonitost zbog povrede Zakona. Smatra da je nepravilno primjenjena odredba člana 1. stav 2. ZPIO, zbog čega je prvostepeni organ na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primjenio materijalno pravo s obzirom da mu kao borcu I kategorije penzijski osnov nije mogao biti utvrđen u manjem iznosu od prosječne neto plate u Republici, u godini koja prethodi godini na koju su usklađene penzije, uvećane za 30%. Predložio je da se pobijana presuda ukine ili preinači.

U odgovoru na zahtjev tuženi je ostao kod razloga sadržanih u obrazloženju osporenog akta, predloživši da se zahtjev odbije kao neosnovan.

Razmotrivši zahtjev, odgovor na zahtjev, pobijanu presudu, te ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu odredbe člana 39. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik RS“, broj 109/05 i 63/11 – daljem tekstu: ZUS), ovaj sud je odlučio kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Tužiocu je rješenjem od 29.05.2008. godine kao borcu I kategorije sa penzijskim stažom 31 godina, 5 mjeseci i 10 dana bila utvrđena penzija određena primjenom člana 87. Zakona prema garantovano penzijskom osnovu, i uvećanjem od 60%, odnosno penzija određena u visini od 75% od penzijskog osnova. Međutim, stupanjem na snagu ZPIO, i to njegovim članom 2., takav obračun penzije više nije moguć, već se penzije određene primjenom člana 89. ponovo određuju počev od 01.02.2010. godine saglasno članu 3. ZPIO. Tužiocu je prema navršenom penzijskom stažu od 31 godina, 5 mjeseci i 10 dana, određena invalidska penzija u procentu od 61,876%, s tim da mu za penzijski staž od 20 godina, pripada invalidska penzija u visini od 50% od penzijskog osnova, a za svaku punu godinu penzijskog staža procenat za određivanje penzije se povećava za 1,25%, odnosno za navršenih šest i više a manje od 12 mjeseci, preko punih godina penzijskog staža, procenat za određivanje visine penzije se povećava za 0,625. Prvostepenim rješenjem tužiocu je penzija određena saglasno članu 1. ZPIO, prema penzijskom osnovu koji predstavlja garantovan penzijski osnov borca I kategorije koji iznosi 604,50 KM, odnosno u visini prosječne neto plate u Republici u 2005. godini kao godini koja prethodi godini na koju su usklađene penzije, koja iznosi 465,00 KM, uvećane za 30%.

Iz navedenih zakonskih odredaba proizlazi da je tužiocu pravilno određena invalidska penzija kao borcu I kategorije, zbog čega nisu osnovani njegovi prigovori u pogledu nepravilne primjene odredaba člana 1. ZPIO. On u zahtjevu u suštini ponavlja navode iznijete u tužbi, a koji se odnose na sadržinu zakonskih propisa te njihovo tumačenje, prihvatajući činjenično stanje kao potpuno i pravilno utvrđeno. Na taj način on nije osporio razloge obrazloženja osporenog akta i pobijane presude, zbog čega njegovi navodi iznijeti u zahtjevu nisu mogli dovesti u sumnju zakonitost osporenog akta i pobijane presude. Suprotno tome, razlozi obrazloženja osporenog akta i pobijane presude su u skladu sa odredbom člana 1. stav 1., 2. i

3. ZPIO a u vezi sa članom 135. Zakona.

Iz iznijetih razloga, po ocjeni ovog suda, u pobijanoj presudi nisu ostvareni razlozi predviđeni odredbama člana 35. stav. 2. ZUS-a, pa se zahtjev tužioca za njeno vanredno preispitivanje odbija kao neosnovan na osnovu odredaba člana 40. stav 1. tog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 14 0 U 001122 11 Uvp od 13.06.2012.g.)

<----->

P R E S U D A

Zahtjev se odbija kao neosnovan.

O b r a z l o ž e n j e

Pobijanom presudom odbijena je tužba izjavljena protiv akta tuženog broj 1074339062 od 04.02.2011. godine, kojim je odbijena žalba tužioca izjavljena protiv rješenja Filijale tuženog u I.S. od 28.02.2010. godine, a kojim je tužiocu ponovo određena invalidska penzija počev od 01.02.2010. godine u iznosu od 374,03 KM mjesečno.

U obrazloženju te presude se navodi da je tužiocu pravilno određena invalidska penzija saglasno odredbi člana 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS“ broj 118/09 – u daljem tekstu ZPIO), s obzirom da je njegovim članom 2. odredba člana 89. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju – prečišćen tekst, ("Službeni glasnik RS" broj 106/05, 20/07, 33/08, 1/09, 23/09, 71/09, 106/09 i 118/09 u daljem tekstu: Zakon), brisana, pa da se penzije za borce I kategorije stupanjem na snagu ZPIO više ne određuje u smislu tog člana.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude (u daljem tekstu: zahtjev), tužilac osporava njenu zakonitost zbog povrede Zakona. Smatra da je nepravilno primijenjena odredba člana 1. stav 2. ZPIO, zbog čega je prvostepeni organ na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pogrešno primijenio materijalno pravo s obzirom da mu kao borcu I kategorije penzijski osnov nije mogao biti utvrđen u manjem iznosu od prosječne neto plate u Republici, u godini koja

prethodi godini na koju su usklađene penzije, uvećane za 30%. Predložio je da se pobijana presuda ukine ili preinači.

U odgovoru na zahtjev tuženi organ je istakao da je tužilac kao korisnik invalidske penzije a po osnovu penzijskog staža od 29 godina, 6 mjeseci i 21 dan i kao borac I kategorije, tu penziju ostvarivao saglasno odredbi člana 89. Zakona, koji je članom 2. ZPIO brisan, zbog čega se, prema članu 3. ZPIO, sve penzije određene primijenom člana 89. Zakona, ponovo određuju po službenoj dužnosti, počev od 01.02.2010. godine; da je prilikom ponovnog određivanja penzije tužiocu određen penzijski osnov na način propisan članom 135. Zakona, za borce koji nisu navršili puni penzijski staž, odnosno prema tužiočevom penzijskom stažu u visini od 61,875% od garantovanog penzijskog osnova borca I kategorije, a na osnovu Odluke o usklađivanju penzija („Službeni glasnik RS“ broj 49/08), prema kojoj su penzije usklađene i dovedene na nivo penzija iz 2006. godine. Predložio je da se zahtjev odbije kao neosnovan.

Razmotrivši zahtjev, odgovor na zahtjev, pobijanu presudu, te ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu odredbe člana 39. ZUS, ovaj sud je odlučio kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Tužiocu je rješenjem od 29.05.2009. godine kao borcu I kategorije sa penzijskim stažom 29 godina, 6 mjeseci i 21 dan bila utvrđena penzija određena primijenom člana 87. Zakona prema garantovano penzijskom osnovu, i uvećanjem od 60%, odnosno penzija određena u

visini od 75% od penzijskog osnova. Međutim, stupanjem na snagu ZPIO, i to njegovim članom 2., takav obračun penzije više nije moguć, već se penzije određene primijenom člana 89. ponovo određuju počev od 01.02.2010. godine saglasno članu 3. ZPIO. Tužiocu je prema navršenom penzijskom stažu od 29 godina, 6 mjeseci i 21 dan, određena invalidska penzija u procentu od 61,876%, s tim da mu za penzijski staž od 20 godina, pripada invalidska penzija u visini od 50% od penzijskog osnova, a za svaku punu godinu penzijskog staža procenat za određivanje penzije se povećava za 1,25%, odnosno za navršenih šest i više a manje od 12 mjeseci, preko punih godina penzijskog staža, procenat za određivanje visine penzije se povećava za 0,625. Prvostepenim rješenjem tužiocu je penzija određena saglasno članu 1. ZPIO, prema penzijskom osnovu koji predstavlja garantovan penzijski osnov borca I kategorije koji iznosi 604,50 KM, odnosno u visini prosječne neto plate u Republici u 2005. godini kao godini koja prethodi godini na koju su usklađene penzije, koja iznosi 465,00 KM, uvećane za 30%.

Iz navedenih zakonskih odredaba proizlazi da je tužiocu pravilno određena invalidska penzija kao borcu I kategorije, zbog čega nisu osnovani njegovi prigovori u pogledu nepravilne primjene odredaba člana 1. ZPIO. On u zahtjevu u suštini ponavlja navode iznijete u tužbi, a koji se odnose na sadržinu zakonskih propisa te njihovo tumačenje, prihvatajući činjenično stanje kao potpuno i pravilno utvrđeno. Na taj način on nije osporio razloge obrazloženja osporenog akta i pobijane presude, zbog čega njegovi navodi iznijeti u zahtjevu nisu mogli dovesti u sumnju zakonitost osporenog akta i pobijane presude. Suprotno tome, razlozi obrazloženja osporenog akta i pobijane presude su u skladu sa odredbom člana 1. stav 1., 2. i 3. ZPIO a u vezi sa članom 135. Zakona.

Iz iznijetih razloga, po ocjeni ovog suda, u pobijanoj presudi nisu ostvareni razlozi predviđeni odredbama člana 35. stav. 2. ZUS-a, pa se zahtjev tužioca za njeno vanredno preispitivanje odbija kao neosnovan na osnovu odredaba člana 40. stav 1. tog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 14 0 U 001159 11 Uvp od 06.06.2012.g.)

<----->

P R E S U D A

Zahtjev se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Pobijanom presudom odbijena je kao neosnovana tužba, protiv osporenog akta, bliže označenog u uvodu ove presude, kojim je odbijena žalba tužioca izjavljena protiv rješenja Filijale I. S. broj 1154904355 od 28.02.2010. godine. Tim prvostepenim rješenjem, tužiocu je ponovo određena starosna penzija počev od 01.02.2010. godine u iznosu od 426,23 KM mjesečno.

U obrazloženju te presude, prihvataju se kao valjani razlozi obrazloženja osporenog akta i dodaje da je stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/09, u daljem tekstu: Zakon o izmjenama i dopunama ZPIO), po službenoj dužnosti nastala obaveza ponovnog određivanja penzija određenih primjenom člana

87. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 106/05-prečišćeni tekst i broj 20/07, 33/08, 1/09 i 71/09, u daljem tekstu: ZPIO), za borce šeste i sedme kategorije, kao i člana 89. ZPIO, po zahtjevima podnesenim prije početka primjene ovog zakona, počev od 01. februara 2010. godine; da su organi tuženog u svemu postupili po navedenim zakonskim odredbama i pravilno odredili novi iznos starosne penzije

tužioca.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude (u daljem tekstu: zahtjev) tužilac osporava njenu zakonitost zbog pogrešne primjene zakona i povrede propisa o postupku. Ističe da je prvostepeno rješenje doneseno na osnovu nepotpunih podataka iz matične evidencije, s obzirom da ista ne sadrži podatke o njegovoj invalidnosti, koja je posljedica ranjavanja i po osnovu kojeg mu je utvrđeno svojstvo ratnog vojnog invalida (RVI) IV kategorije sa 80% invaliditeta i gubitak radne sposobnosti, zbog čega da je u žalbi izjavljenoj protiv tog rješenja zatražio

ocjenu radne sposobnosti, a u vezi sa ostvarivanjem prava na invalidsku penziju. Smatra da je tužena bila dužna da postupi po tom zahtjevu, što nije učinila, čime da je povrijedila osnovna načela upravnog postupka i time ga onemogućila u ostvarivanju njegovih prava. Predlaže da se zahtjev uvaži, pobijana presuda ukine i predmet vrati na ponovno odlučivanje.

U odgovoru na zahtjev tuženi navodi da ostaje kod razloga obrazloženja osporenog akta i predlaže da se zahtjev odbije kao neosnovan.

Razmotrivši zahtjev, pobijanu presudu, odgovor tuženog, te ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu odredbe člana 39. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 109/05 i 63/11, u daljem tekstu: ZUS), ovaj sud je odlučio kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Iz podataka spisa, proizlazi da je pravo na starosnu penziju tužilac ostvario počev od 16.5.1998. godine u iznosu od 543,60 dinara mjesečno; da je rješenjem Filijale I. S. od 31.5.2004. godine, po službenoj dužnosti izvršeno ponovno određivanje penzije tužioca počev od 01.10.2002. godine i penzija određena u iznosu od 397,80 KM mjesečno. Navedeni iznos penzije određen je za ukupan penzijski staž od 27 godina, 08 mjeseci i 28 dana, u procentu od 57,75% od penzijskog osnova utvrđenog prema tada važećim odredbama člana 48-58 ZPIO, u iznosu od 503,54 KM i uvećana prema odredbi člana 60. ZPIO (po osnovu učešća u Vojsci RS) za 60% tj. do iznosa od 75%, jer penzija ne može iznositi više od procenta za puni penzijski staž. Određivanje novog iznosa penzije, na osnovu rješenja o kategorizaciji boraca, izvršeno je rješenjem istog organa od 30.11.2009. godine i penzija određena u procentu od 56,250% od penzijskog osnova utvrđenog prema odredbama člana 77.- 86. ZPIO, u iznosu od 757,75 KM u iznosu od 426,23 KM i uvećana prema odredbi člana 89. ZPIO, kao borcu I kategorije, za 60% tj. do iznosa od 75% iznosi ukupno 568,31 KM. Predmetnim prvostepenim rješenjem od 28.02.2010. godine, tužiocu je po službenoj dužnosti ponovo, počev od 01.02.2010. godine određena starosna penzija na osnovu odredbe člana 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZPIO, u iznosu od 426,23 KM mjesečno.

Odredbom člana 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZPIO, poslije člana 231.

b) ZPIO, dodaje se član 231.v), koji propisuje obavezu ponovnog određivanja po službenoj dužnosti penzija, određenih primjenom člana 87, za borce šeste i sedme kategorije, kao i člana 89. ZPIO, po zahtjevima podnesenim prije početka primjene ovog zakona, počev od 01. februara 2010. godine. Slijedi da tužilac, kao lice, čija je penzija određena primjenom odredbe člana 89. ZPIO po zahtjevu od 16.5.1998. godine, spada u kategoriju lica za koje postoji obaveza ponovnog određivanja penzije po službenoj dužnosti.

Odredbom člana 2. Zakona o izmjenama i dopunama ZPIO, brisana je odredba člana 89. ZPIO, kojom je određeno povećanje penzije borcima od prve do sedme kategorije koji prema ukupnom penzijskom stažu ne mogu ostvariti penziju u procentu, koji im po ovom zakonu pripada za puni penzijski staž, u zavisnosti od utvrđene kategorije i dužine penzijskog staža.

Kako tužilac ima svojstvo borca prve kategorije, proizlazi da mu od dana stupanja na snagu te odredbe, ne pripada pravo na povećanje penzije koju je, po tom osnovu ostvarivao,

odnosno koje mu je određeno rješenjem Filijale I. S. od 30.11.2009. godine. S obzirom na navedeno, ponovni obračun penzije tužioca je trebalo izvršiti na osnovu odredbe člana 87. i u vezi sa članom 135. ZPIO, kako je to učinjeno predmetnim prvostepenim rješenjem i kako je to ispravno zaključio i nižestepeni sud.

S obzirom da je predmet ovog postupka ponovno određivanje starosne penzije tužioca, nema zakonske mogućnosti za istovremeno vođenje postupka za određivanje invalidske penzije tužioca, prvenstveno jer se radi o različitim uslovima za sticanje tih prava, a i kod činjenice da se zahtjev ne može postavljati nakon donošenja prvostepenog rješenja. Iz tog razloga neosnovan je prigovor tužioca na okolnost povrede načela upravnog postupka i onemogućavanja zaštite njegovih prava.

Kod takvog stanja stvari po ocjeni ovog suda, u pobijanoj presudi nije ostvaren nijedan razlog iz odredbe člana 35. stav 2. ZUS-a koji bi je činio nezakonitom, pa se zahtjev tužioca odbija primjenom odredbe člana 40. stav 1. istog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 14 0 U 000781 11 Uvp od 11.04.2012.g.)

<----->

P R E S U D U

Zahtjev se djelimično uvažava, presuda Okružnog suda u Bijeljini broj 12 0 U 002922 12 U od 30.04.2012 se preinačava tako da se tužba uvažava i osporeni akt poništava u dijelu koji se odnosi na odluku o zahtjevu tužioca za ostvarivanje prava na starosnu penziju.

U preostalom dijelu, zahtjev se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Pobijanom presudom odbijena je tužba izjavljena protiv rješenja tuženog 5103223161 od 16.01.2012. godine, kojim je odbijena žalba tužioca izjavljena protiv zaključka F. tuženog sa sjedištem u B. od 26.10.2011. godine, a kojim je odbačen zahtjev tužioca za priznavanje prava na invalidsku penziju, uz obrazloženje da uz zahtjev a ni po pozivu prvostepenog organa nije dostavio svu dokumentaciju potrebnu za odlučivanje o ispunjavanju uslova za invalidsku penziju, pa da se nije mogla vršiti ocjena tužiočeve radne sposobnosti, zbog čega je pravilno njegov zahtjev odbačen kao nedopušten, jer da su ispunjeni uslovi iz člana 125. stav 3. Zakona o opštem upravnom postupku ("Sl. glasnik RS" broj 13/02, 87/07 i 50/10 u daljem tekstu: ZOUP).

Nižestepeni sud je u obrazloženju pobijane presude prihvatio valjanim razloge odbacivanja zahtjeva tužioca podnijetog dana 23.06.2011. godine, jer da se bez priložene medicinske dokumentacije nije mogla vršiti ocjena njegove radne sposobnosti, a kako on traženu medicinsku dokumentaciju nije dostavio, ni nakon naknadnog traženja od strane prvostepenog organa, to ostali tužbeni prigovori nemaju značaja na donošenje drugačije odluke u predmetnom upravnom sporu.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude (u daljem tekstu: zahtjev), tužilac osporava njenu zakonitost zbog povrede pravila postupka, i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Navodi da je ispunio uslove za ličnu penziju, a da je njegovo stanje zdravlja takvo da je bilo potrebno da drugostepena ljekarska komisija ocijeni onu dokumentaciju koja je već sadržana u spisima predmeta. Smatra da razlog što nije dostavio medicinsku dokumentaciju, a s obzirom na činjenicu da je borac I kategorije, ne može biti osnov odbacivanja zahtjeva pa da je upravni organ trebao odlučiti na bazi tih činjenica, a pogotovo što ima pravo na starosnu penziju prema ostvarenom penzijskom stažu i prema

godinama života. Predložio je da se zahtjev usvoji i pobijana presuda ukine ili preinači.

U odgovoru na zahtjev tuženi organ je ostao kod razloga sadržanih u obrazloženju osporenog akta, predloživši da se zahtjev odbije kao neosnovan.

Razmotrivši zahtjev, pobijanu presudu, odgovor na zahtjev, te ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu odredbe člana 39. Zakona o upravnim sporovima ("Službeni glasnik RS" broj 109/05 i 63/11 u daljem tekstu: ZUS), ovaj sud je odlučio kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Iz podataka u spisima predmeta proizlazi da je tužilac podnio dana 23.06.2011. godine, zahtjev kojim je tražio priznavanje starosne (lične) ili invalidske penzije. Prvostepeni organ tuženog je smatrao da je zahtjev podnijen samo za ostvarivanje prava na invalidsku penziju, pa je u tom smislu tužioca pozvao dopisom od 20.07.2011. godine da dostavi relevantnu medicinsku dokumentaciju za prvostepenu lječarsku komisiju, a advokata tužioca je dana 23.09.2011. godine upoznao sa takvim traženjem, o čemu je sačinjena i službena zabilješka istog dana. Tužilac nije postupio po pozivu organa da dostavi traženu medicinsku dokumentaciju, propisanu odredbama člana 16. i 17. Pravilnika o ocjenjivanju radne sposobnosti u penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS" broj 84/02, 7/05, 29/08 i 41/10 – u daljem tekstu: Pravilnik), zbog čega su bili ispunjeni procesni uslovi da se odluči o tom dijelu njegovog zahtjeva. Pozivanje tužioca na ranije priloženu medicinsku dokumentaciju nije osnovano s obzirom da je na bazi te dokumentacije donijeto rješenje dana 10.11.2009. godine, kojim tužiocu nije priznato pravo na invalidsku penziju, kao i s obzirom na odredbu člana 17. stav 2. Pravilnika prema kojoj medicinska dokumentacija relevantna za ocjenu radne sposobnosti mora biti u originalu i u pogledu laboratorijskog nalaza ne starija od šest mjeseci. Otuda je pravilno odbačen zahtjev tužioca za priznavanje prava na invalidsku penziju.

Međutim, tužilac s pravom ističe da je podnio i zahtjev za starosnu penziju, koju on naziva ličnom penzijom, što znači da je podnio dva alternativno postavljena zahtjeva. Prvostepenim aktom nije odlučeno o zahtjevu za starosnu penziju pa iako je on u žalbi to istakao, tuženi organ nije odgovorio na te žalbene navode, što predstavlja povredu pravila postupka sadržanu u odredbama člana 230. Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni glasnik RS," broj 13/02, 87/07 i 50/10). Stavom 2. člana 230 ZOUP je propisano da se u obrazloženju drugostepenog rješenja moraju ocijeniti svi navodi žalbe. Ako je već prvostepeni organ u obrazloženju svog rješenja pravilno ocijenio žalbene navode, drugostepeni organ se može pozvati na razloge prvostepenog rješenja. Zbog toga je prilikom ponovnog odlučivanja o žalbi tužioca, u kojoj je naveo nedostatke prvostepenog akta u pogledu odluke o pravu na starosnu penziju, tuženi organ obavezan da ocijeni žalbene navode koji se odnose na dio zahtjeva kojim je tužilac tražio priznavanje prava na starosnu penziju.

Iz iznijetih razloga, po ocjeni ovog suda, u pobijanoj presudi su ostvareni razlozi predviđeni odredbama člana 35. stav. 2. ZUS-a, pa se zahtjev tužioca za njeno vanredno preispitivanje djelimično uvažava i ta presuda preinačava na osnovu odredaba člana 40. stav 1. i 2. tog zakona, tako da se tužba uvažava i osporeni akt poništava u dijelu odluke o pravu na starosnu penziju, jer su ostvareni razlozi za djelimično poništenje osporenog akta predviđeni odredbama člana 10. tačka 2. i 4. ZUS. U preostalom dijelu zahtjev se odbija kao neosnovan na osnovu odredbe stava 1. člana 40. ZUS, jer nisu ispunjeni uslovi iz člana 10. ZUS, za poništenje osporenog akta u dijelu odluke o odbacivanju zahtjeva za ostvarivanje prava na invalidsku penziju.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 12 0 U 002922 12 Uvp od 28.11.2012.g.)

<----->

P R E S U D A

Zahtjev se uvažava, presuda Okružnog suda u Doboju broj 13 0 U 000947 10 U od 31.12.2010. godine, se preinačava tako da se tužba uvažava i osporeni akt poništava.

O b r a z l o ž e n j e

Pobijanom presudom odbijena je tužba protiv uvodno označenog akta tuženog, kojim je odbijena žalba tužioca izjavljena protiv rješenja Filijale D. broj 1125663698 od 28.02.2010. godine. Tim prvostepenim rješenjem, tužiocu je ponovo određena invalidska penzija počev od 01.02.2010. godine u iznosu od 645,30 KM.

U obrazloženju pobijane presude sud se poziva na odredbu člana 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/09, u daljem tekstu: Zakon o izmjenama i dopunama ZPIO) i odredbu člana 1. Zakona o izmjenama i dopunama ZPIO („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 71/09) i ističe da, s obzirom na sadržaj tih odredbi, tužiocu kao učesniku NOR-a poslije 09.9.1943. godine više ne pripada pravo na tzv. „zagarantovani“ penzijski osnov, već da se isti određuje shodno odredbama člana 77. do 86. ZPIO, što da je ispravno utvrđeno osporenim aktom.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje te presude (u daljem tekstu: zahtjev) tužilac osporava njenu zakonitost zbog pogrešne primjene materijalnog prava, ističući da mu je prvostepenim rješenjem ponovo određena invalidska penzija u smanjenom iznosu od 645,30 KM, retroaktivno i na njegovu štetu, zbog čega da je nezadovoljan pobijanom presudom. Dodaje da sud prilikom odlučivanja i ocjene zakonitosti osporenog akta nije uzeo u obzir činjenicu da je on invalid rada i učesnik NOR-a, a ne borac ovog rata, što da je i tuženi pogrešno utvrdio i zbog čega mu je pogrešno izvršio ponovno obračunavanje penzije. Predlaže da se zahtjev uvaži i pobijana presuda preinači ili da se zahtjev uvaži i pobijana presuda ukine i predmet vrati sudu na ponovno odlučivanje.

U odgovoru na zahtjev tuženi navodi da ostaje kod razloga navedenih u obrazloženju osporenog akta i predlaže da se zahtjev odbije kao neosnovan.

Razmotrivši zahtjev, pobijanu presudu, odgovor tuženog, te ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu odredbe člana 39. ZUS-a, ovaj sud je odlučio kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Iz podataka spisa, proizilazi da je pravo na invalidsku penziju tužilac ostvario 01.7.1981. godine, rješenjem Filijale u D. broj 1125663698 od 17.6.1986. godine, čiji iznos je određen na osnovu ukupno ostvarenog penzijskog staža od 33 godine, 7 mjeseci i 4 dana i po osnovu učešća u NOR-u poslije 09. septembra 1943. godine, da mu je ponovno određivanje penzije izvršeno po službenoj dužnosti, stupanjem na snagu važećeg ZPIO („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 106/05-prečišćeni tekst i broj 20/07), rješenjem istog prvostepenog organa od 01.10.2002. godine, primjenom odredbe člana 188. (sada 231.) i u vezi sa odredbom člana 58. (sada 87.) i

60. (sada 89.) ZPIO. Predmetnim prvostepenim rješenjem od 28.02.2010. godine, tužiocu je po službenoj dužnosti ponovo, počev od 01.02.2010. godine, određena penzija na osnovu odredbe 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZPIO („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/09) u iznosu od 645,30 KM mjesečno.

Obaveza ponovnog određivanja penzija, nastala je stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama ZPIO („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 33/08), čijom odredbom člana 231b. stav 1. je propisano da će se penzije određene po zahtjevima podnesenim do kraja 2007. godine primjenom čl. 87. i 89. ZPIO, usklađivanjem ponovo odrediti i na taj način od 1. januara 2008. godine dovesti na nivo penzija iz 2005. godine. Stavom 2. istog člana je

propisano da na zahtjev korisnika penzije, ponovo će se odrediti penzija na osnovu rješenja o kategorizaciji boraca, u skladu sa odredbama čl. 4. i 5. ovog zakona.

Ponovnim Izmjenama i dopunama ZPIO objavljenim u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 71/09, u članu 231b., mijenja se stav 2. i dodaje stav 3. i 4., tako da je tom odredbom propisana obaveza ponovnog određivanja, po službenoj dužnosti, penzija iz stava 1. tog člana (penzije određene po zahtjevima, podnesenim do kraja 2007. godine), izuzev penzija učesnika NOR-a, u skladu sa odredbama člana 87. i 89. ZPIO, na osnovu rješenja o kategorizaciji borca, počev od 01. oktobra 2009. godine. Penzije, koje se ne mogu odrediti u smislu stava 2. tog člana, ponovo će se odrediti, po službenoj dužnosti, od penzijskog osnova u skladu sa odredbama člana 77. do 86. ZPIO, počev od 01. oktobra 2009. godine, a penzije, određene po zahtjevu korisnika, a na osnovu rješenja o kategorizaciji, neće se ponovo određivati.

Prema tome nesporno je da su nakon stupanja na pravnu snagu izmjenjene odredbe stava 2. člana 231b. ZPIO, penzije učesnika NOR-a izuzete od ponovnog određivanja, iz čega slijedi da se penzija tužioca, obzirom da je učesnik NOR-a, nije mogla ponovo odrediti, što tužilac osnovano ističe. Obaveza ponovnog određivanja penzija učesnika NOR-a, ne proizlazi ni iz odredbe člana 3. Zakona o izmjenama i dopunama ZPIO („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/09), na koju se poziva tuženi, jer je ta obaveza propisana, samo za penzije boraca šeste i sedme kategorije, u koje ne spada tužilac.

Kod takvog stanja stvari, po ocjeni suda pobijanom presudom je ostvaren razlog povrede zakona iz člana 35. stav 2. ZUS, a osporenim aktom razlog za njegovo poništenje iz člana 10. tačke 2. istog zakona, pa se na osnovu odredbe člana 40. stav 1. i 2. istog zakona zahtjev usvaja, pobijana presuda preinačava tako da se tužba uvažava i osporeni akt poništava.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 13 0 U 000947 11 Uvp od 09.11.2011.g.)

<----->

ODREĐIVANJE SRAZMJERNOG DIJELA STAROSNE PENZIJE

Odredbe Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine

Tužiteljica je ostvarila staž osiguranja u bivšoj Bosni i Hercegovini, a poslije 30. aprila 1992. godine i u Republici Srpskoj i Federaciji BiH, tj. kod više nosilaca osiguranja u BiH, zbog čega joj je ne pripada pravo na samostalnu penziju, već joj se penzija određuje u srazmjernom dijelu prema odredbi člana 7. sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine.

Iz obrazloženja:

Nepravilno je ocijenjen prigovor tužiteljice da ona ispunjava uslove za priznavanje prava na samostalnu starosnu penziju u Republici Srpskoj. Navedeno iz razloga što je ostvarila staž osiguranja poslije 30. aprila 1992. godine kod više nosilaca osiguranja u BiH, te je podnijela zahtjev Federalnom zavodu za PIO/MIO da joj se prizna pravo na srazmjerni dio starosne penzije za staž osiguranja ostvaren u tom entitetu, koje joj je i priznato rješenjem od 06. avgusta 2015. godine, pa se u ovom slučaju primjenjuje član 7. Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 15/00, u daljem tekstu: Sporazum), kako je i obrazloženo u osporenom aktu. Tuženi u zahtjevu osnovano navodi da je odlukom Ustavnog suda Republike Srpske od 30. oktobra 2013. godine, na koju se pozivaju nižestepeni sud i tužiteljica, odbijena inicijativa za pokretanje postupka ocjenjivanja ustavnosti i zakonitosti Sporazuma, pa ta odluka nije od značaja za

odlučivanje u predmetnoj stvari. Međutim, Ustavni sud Bosne i Hercegovine se u više odluka donesenih u sličnim pravnim situacijama (AP-2213/06, AP- 2549/09, AP-4217/17), izjasnio o primjeni Sporazuma, da je zaključen na osnovu zakonskog ovlašćenja iz člana 241. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju-Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 106/05) i da je cilj zaključenja bio regulisanje određenih spornih odnosa u vezi sa ostvarivanjem prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, s obzirom da u BiH od 1992. godine postoje tri fonda/zavoda za PIO koja egzistiraju samostalno, pa su Sporazumom jasno definisani uslovi za ostvarenje prava na penziju za lica o čijim pravima na penziju odlučuje više fondova u BiH, uređen je način podjele obaveza tih fondova pri isplati, pa prema stavu Ustavnog suda BiH ovo predstavlja legitimni cilj koji je služio javnom interesu. S obzirom na navedeno, ne mogu se prihvatiti kao valjani razlozi dati u pobijanoj presudi, kao i navodi tužbe, da osnov za odlučivanje o zahtjevu tužiteljice za ostvarivanje prava na penziju ne može biti Sporazum, pa je tužba neosnovano uvažena i osporeni akt poništen, na šta tuženi u zahtjevu pravilno ukazuje.

(Vrhovni sud Republike Srpske 11 0 U 019880 18 Uvp 2 od 09.04.2020. godine)

<----->

ODREĐIVANJE STAROSNE PENZIJE

Član 178. stav 1 a) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske

Osiguranik može ostvariti pravo na starosnu penziju, nakon sticanja uslova, a po prestanku osiguranja.

Iz obrazloženja:

Nije sporno među strankama u ovom upravnom sporu da tužilac na dan podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na starosnu penziju, 15.04.2013. godine ima navršenih 53 godine, 2 mjeseca i 12 dana života, te 40 godina, 9 mjeseci i 6 dana ostvarenog penzijskog staža. Sporno je da li su na tako utvrđeno činjenično stanje pravilno primjenjene odredbe člana 178. stav 1. alineja b) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske. Prema odredbama člana 178. stav 1. alineja a) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, izuzetno od člana 42. stav 1. istog zakona („osiguranik koji nema navršenih 65 godina života ima pravo na starosnu penziju kada navrši 60 godina života i 40 godina penzijskog staža“), osiguranik koji navrši u 2012. godini 40 godina penzijskog staža, ima pravo na starosnu penziju bez obzira na godine života. Prema alineji b) tog člana osiguranik može ostvariti pravo na starosnu penziju kad u 2013. godini navrši 40 godina penzijskog staža i 56 godina života.

Osnovano tužilac ukazuje da tuženi nije pravilno primijenio odredbe člana 178. alineja b) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, jer on nije u 2013. godini navršio 40 godina penzijskog staža već u 2012. godini, zbog čega je trebao primijeniti odredbe člana 178. stav 1. alineja a) istog zakona iz kojih proizlazi da osiguranik ima pravo na starosnu penziju kad u 2012 godini navrši 40 godina penzijskog staža bez obzira na godine života (koji uslov je tužilac ispunio), s tim da to pravo može, prema odredbama člana 131. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, ostvariti tek po prestanku osiguranja u rokovima propisanim tim odredbama. Ovo stoga, što odredbe člana 131. i 178. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju razlikuju sticanje uslova na starosnu penziju kao prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i ostvarivanje (priznavanje), tog prava, koje je moguće tek nakon podnošenja zahtjeva po prestanku osiguranja. U konkretnom slučaju, tužilac je u 2012. godini stekao uslove za ostvarivanje prava na starosnu penziju ali je priznavanje tog prava zatražio u 2013. godini nakon prestanka osiguranja zbog čega se na njega ne mogu primijeniti odredbe člana 178. alineja b), Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju jer je on u 2012. godini navršio 40 godina penzijskog staža a ne u 2013. godini. Otuda razlozi kojima se tuženi

rukovodio prilikom donošenja osporenog akta nisu zasnovani na pravilnoj primjeni odredaba člana 178. stav 1. alineja b) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske. U tom smislu se ni razlozi obrazloženja pobijane presude ne zasnivaju na pravilnoj primjeni tih odredaba.

(Vrhovni sud Republike Srpske 11 0 U 012735 14 Uvp od 27.01.2016. godine)